

ROMMEL

O REEVALUARE

editată de

Ian F.W. BECKETT

editura
Miidecărți

Cuprins

Lista contributorilor	VII
Introducere – Ian F.W. Beckett.....	1
Capitolul Unu	Rommel și ascensiunea naziștilor
	<i>Alaric Searle</i>7
Capitolul Doi	Rommel și anul 1940
	<i>Claus Telp</i>30
Capitolul Trei	Rommel în deșert: 1941
	<i>Niall Barr</i>60
Capitolul Patru	Rommel în deșert: 1942
	<i>Niall Barr</i>81
Capitolul Cinci	Rommel în Normandia
	<i>Peter Lieb</i>113
Capitolul Șase	Rommel și complotul din 20 Iulie 1944
	<i>Russell A. Hart</i>137
Capitolul Șapte	Rommel ca simbol
	<i>Mark Connolly</i>157
Bibliografie.....	180
Index.....	181

Rommel și ascensiunea naziștilor

Alaric Searle

Gloria obsesivă pe care Erwin Rommel a atras-o în Marea Britanie și SUA este, din multe puncte de vedere, un fenomen straniu: la urma urmelor, Rommel a eșuat în cele două mari campanii ale sale în al Doilea Război Mondial. În deșertul vestic a fost atras în lupte de uzură, sacrificând structura principală a tancurilor sale, ceea ce a stat la baza înfrângerii *Afrika Korps*. În Normandia a lipsit de pe front într-un moment crucial, așa că răspunsul la debarcarea Aliatilor a fost prea lent pentru a obține nu mai mult decât un succes limitat. Asta nu a împiedicat, totuși, să apară un șir de biografii exuberante și adesea deloc critice, făcând apologia virtuților lui Rommel ca maestru de manevre și comandant și, cel puțin printre rânduri, un om mai puțin viciat de nazism decât ceilalți camarazi generali¹. Memorii scrise de generali germani în anii '50, care ofereau descrieri ale abilității și stilului de a comanda al lui Rommel, păreau să aducă dovezi care să susțină imaginea care deja începuse să prindă contur în mintea poporului britanic.²

Totuși, după război, un general german a oferit – cel puțin în privat – o perspectivă foarte diferită asupra capacităților „generalului poporului”. Conform *General der Panzertruppe* Leo Geyr von Schweppenburg, comandantul *Panzergruppe West* în Normandia în ziua Z, Guderian îi era superior lui Rommel din punct de vedere intelectual.³ Mai mult, scriindu-i unui camarad general de tancuri în 1960, a argumentat faptul că Rommel a fost ridicat în slăvi de către britanici pentru a mușamaliza propria performanță militară slabă din primii ani de război. De fapt, a considerat că înțelegerea operațională a marelui privind apărarea Normandiei a fost evident

Libris.ro

greșită.⁴ Acestea au fost puncte fundamentale pentru critică. Lăsând la o parte semnele de întrebare asupra abilităților lui Rommel la nivel operațional și strategic, acuzația că britanicii au construit artificial reputația lui Rommel are un element esențial de adevăr. A fost, fără îndoială, convenabil în Marea Britanie a anilor '50 să fie explicate performanțele mediocre de pe câmpul de luptă din deșertul vestic în 1941 și 1942 prin referirile înflăcărâte la „Vulpea Deșertului”. Dar a mai existat un „element strategic” în mitul lui Rommel.

În Marea Britanie, la finalul primei părți a anului 1950, cercurile politice conservatoare, ofițeri militari și oficiali ai serviciilor secrete au ajuns la concluzia că o contribuție a apărării vest-germane ar fi necesară pentru a contrabalansa superioritatea numerică a armatei sovietice în Europa Centrală. Dar informațiile despre culpabilitatea generalilor germani în crimele celui de-al Treilea Reich încă adăugându-se, nu în ultimul rând prin procesul britanic pentru crime de război de la Hamburg împotriva mareșalului Erich von Manstein, care tocmai se terminase în decembrie 1949.⁵ Generalii germani aveau nevoie de o îmbunătățire a imaginii, în cazul în care ar fi existat vreo speranță a reînarmării Germaniei. Unul dintre primii care au contribuit la chemarea pentru fondarea forțelor armate vest-germane, și care a sprijinit, de asemenea, revizuirea condamnării lui Manstein, a fost jurnalistul și istoricul Basil Liddell Hart.⁶ Acesta a publicat în 1948 prima carte care explica războiul și ascensiunea nazismului din perspectiva generalilor germani, numită *Cealaltă parte a dealului*. Această carte i-a dedicat un capitol lui Rommel, care a fost înfățișat ca un intrus din cauza lipsei pregătirii pentru Statul-Major. Adăugiri la acest capitol în a doua ediție, publicată în 1951, arată că și Liddell Hart a avut un rol în crearea mitului din jurul lui Rommel.⁷

„Mitul Rommel” a fost cimentat prin interes propriu mutual și cooperare între foștii generali germani și britanici. Unul dintre rezultate a fost biografia lui Rommel scrisă de Desmond Young, publicată pentru prima dată în 1950. Young a colaborat cu câteva persoane care i-au fost apropiate lui Rommel, printre care Hans Speidel, care a scris propriile memorii despre campania din Normandia, vice-amiralul Friedrich Ruge și primarul Stuttgart-ului din perioada războiului, Karl Strölin. De asemenea, generali britanici, ca mareșalul Sir Claude Auchinleck, mareșalul Earl Wavell și Sir Richard O'Connor, au susținut proiectul, așa cum au făcut și scriitorii militari pro-reînarmare Basil Liddell Hart

și general-maiorul J. F. C. Fuller.⁸ Crearea unui mit în jurul lui Rommel nu a fost o sarcină dificilă în nou fondată Republică Federală, din moment ce generalul fusese transformat într-o imagine de propagandă a celui de al Treilea Reich în timpul războiului. Într-adevăr, din nou, conform corespondenței private a lui Geyr von Schweppenburg, Hans Speidel și-a anunțat la începutul lui 1946 intenția de a-l transforma pe Rommel în „eroul poporului german”.⁹

Ceea ce l-a făcut atât de atrăgător pe Rommel în perioada de după război a fost faptul că sinuciderea sa forțată, din cauza implicării sale în atentatul cu bombă din 1944, l-a transformat într-o „victimă” a lui Hitler, ducând la ipoteza că nu ar fi fost un susținător al celui de al Treilea Reich. Scurtul capitol despre perioada interbelică oferit de Young sugera că Rommel avea un interes scăzut pentru politică; nu-și dorea să vadă încă un război, nu avea conexiuni reale cu naziștii și era în general apolitic. A fost consemnat faptul că s-a întâlnit cu Heinrich Himmler și Joseph Goebbels în 1935; l-a plăcut pe Himmler, dar Goebbels i-a făcut o impresie bună. Abia târziu în 1938 Rommel a intrat în contact mai apropiat cu Hitler. De-a lungul acestui capitol este subliniat un mesaj: Rommel a servit regimul național socialist, dar nu era unul de-al lor, nu i-a susținut; dacă a comis vreo greșeală, atunci aceasta a fost naivitatea politică.¹⁰ În timp ce majoritatea celor care au scris despre Rommel s-au concentrat pe abuzurile sale din timpul războiului, acordând doar o atenție superficială carierei sale interbelice, această viziune generoasă asupra atitudinii lui Rommel față de al Treilea Reich nu a fost pusă sub semnul întrebării efectiv în lucrările apărute după biografia lui Young, cu excepția biografiei lui David Irving din 1977.

Prin urmare, pentru a oferi o reevaluare serioasă a omului, a comandantului și a mitului, este nevoie urgent să se acorde o atenție mai mare reacțiilor sale față de ascensiunea național socialiștilor. Unul dintre motivele pentru care imaginea de lungă durată a lui Rommel ca „bunul general german” – o imagine necesară confecționată pentru a servi reînarmării germane – a rezistat atât de mult în spirit în interpretarea oferită de Young¹¹ a fost lipsa materialelor referitoare la Rommel din perioada interbelică. Cu toate acestea, luând în considerare cariera sa din perioada interbelică dintr-o perspectivă istorică adecvată și folosind unele dintre cele mai recente cercetări ale istoricilor germani, acum poate fi oferită o interpretare mai bogată și mai revelatoare decât cea a lui Desmond Young.

O predispoziție la nazism? Începutul carierei lui Rommel, 1910-1921

Pentru orice reevaluare a reacțiilor lui Erwin Rommel față de ascensiunea lui Hitler și a Partidului Nazist (NSDAP), problema trebuie luată în considerare din mai multe unghiuri, primul dintre ele fiind experiența militară de la începutul carierei. Natural, aceasta trebuie să înceapă cu armata căreia i-a aparținut înainte de dispariția Armatei Imperiale Germane, fiind înlocuită cu armata Republicii de la Weimar, *Reichsheer*, pentru că poate oferi primele indicații ale oricărei potențiale predispoziții către respingerea sau susținerea mișcării naziste. Experiența sa din Primul Război Mondial, pe care fronturi a luptat și cum a trăit căderea Imperiului German și a forțelor armate și perioada revoluției și a ascensiunii, ar putea, de asemenea, oferi mai multe indicii legate de reacțiile sale ulterioare față de statul nazist.

Detaliile de bază ale carierei sale incipiente sunt bine cunoscute. Născut la 15 noiembrie 1891 în Heidenheim, Württemberg, Rommel s-a înrolat în Regimentul 124 de Infanterie al Armatei Imperiale Württemberg la 19 iulie 1910. În martie 1911 a fost trimis la *Königliche Kriegsschule* în Danzig, apoi, la 27 ianuarie 1912, a fost avansat locotenent.¹² Dacă se poate acorda vreo importanță acestei introduceri timpurii în cariera militară, este faptul că Rommel a intrat în armată când deja era un bărbat tânăr și nu fusese trimis de familie la Școala de Cadeți în copilărie. A avut, cu alte cuvinte, timp destul să asimileze valorile vieții civile. Mai mult, deși a fost transferat relativ repede la Danzig, el se înrolase inițial în Armata Imperială Württemberg, care avea o politică militară diferită de a celorlalte armate imperiale germane. În timp ce exista o violare progresivă a metodelor și procedurilor militare prusace înainte de 1914, Armata Württemberg avea, de exemplu, o atitudine mult mai lipsită de prejudecăți față de cei care nu doreau să facă armata și față de recruții evrei.¹³ Cu alte cuvinte, Rommel nu pare să fi fost expus la influențe militare distincte nici de regiunea în care a crescut, nici de cultura militară a armatei în care s-a înrolat, nici de familia în care s-a născut (tatăl său era director de școală).

Cum rămâne cu experiențele pe care le-a avut în Primul Război Mondial? Sunt aici indicii pentru a înțelege reacțiile sale de mai târziu, ideile și motivele? Într-un articol important despre atitudinea ofițerilor față de național-socialism, istoricul german Johannes Hürter

a identificat patru caracteristici care au desensibilizat liderii germani față de brutalitatea și suferința din timpul celui de al Doilea Război Mondial, ducând înapoi în timp până la influența Primului Război Mondial asupra perspectivei și gândirii lor militare: în primul rând, tendințele lor antisemite, antislavone și antisocialiste; în al doilea rând, senzația că operațiunile militare au fost radicalizate, ceea ce i-a făcut susceptibili față de ideea că războiul total era necesar; în al treilea rând, faza finală a Marelui Război i-a încurajat să creadă că un stat totalitar era necesar; și în al patrulea rând, consecințele înfrângerii din 1918 i-au determinat să fie impresionați de succesele inițiale ale politicii externe a lui Hitler.¹⁴ Există aici un posibil indicator către ceea ce ar fi putut însemna experiențele lui Rommel din Primul Război Mondial pentru dorința sa ulterioară de a accepta măcar o parte din aspectele național-socialismului. În timp ce este evident că accentul lui de mai târziu față de organizarea trupelor și modul agresiv de a contraataca își are originile în experiența de pe fronturile italiene și de vest, istoricii au spus puține despre perioada petrecută în România.

Evident, Rommel a avut experiența carnagiului de pe frontul de vest, similar celorlalți ofițeri, fiind la datorie în apropiere de Verdun în 1914 și, de la finalul lui decembrie 1915 până în octombrie 1916, la Hilsen Ridge, în Munții Vosgi, cu un batalion de munte. Din noiembrie 1916 până la începutul lui iulie 1917, a fost trimis în România. Se întoarce pentru scurt timp la Hilsen Ridge, dar este trimis înapoi în România pentru a conduce ofensiva de pe frontul muntelui Coșna din august până în octombrie 1917. Ideea că Rommel a stat o perioadă prea scurtă în România pentru a avea un impact pe termen lung asupra lui poate fi contestată. Ceea ce ar putea conta totuși este faptul că Rommel a fost prezent pe acest front exact în momentul în care germanii au obținut două victorii importante: la scurt timp după prima sa sosire, Bucureștiul a căzut în 6 decembrie 1916; în timpul celei de a doua campanii, a fost capturat muntele Coșna la 19 august 1917.¹⁵ Așadar, aceste succese ar fi putut ajuta la întărirea oricăror sentimente de superioritate față de slavi ar fi avut deja, sau cel puțin l-ar fi putut face mai deschis față de unele țeluri ale lui Hitler în Europa de Est.

Un alt element cheie în percepția ofițerilor germani față de NSDAP a fost colapsul frontului german în Vest în noiembrie 1918.¹⁶ Interesant aici este faptul că Rommel a petrecut cea mai mare parte a anului 1918, de la 11 ianuarie până la 20 decembrie, ca *Ordonnanzoffizier*

la Cartierul General Württemberg z.b.V. 64, în Friedrichshafen; cu alte cuvinte, era angajat în munca de Stat-Major. Modul în care a trăit Rommel colapsul era puțin probabil să aparțină perioadelor mai dramatice ale carierei sale. S-a întors la Compania a 7-a a Regimentului 124 Infanterie de acasă, din Weingarten, în perioada Crăciunului din 1918, după ce fusese avansat la gradul de căpitan pe 8 octombrie 1918. Până în martie 1919 conducea deja Compania 32 de Securitate Württemberg în Friedrichshafen; apoi a devenit comandant de companie al Württemberg *Schützenregiment* nr. 25 la 25 iunie 1919. Comandantul său de regiment a recomandat la 1 august 1919 ca el să rămână în armată.

Ceea ce este semnificativ în legătură cu anii 1919 și 1920 nu este numai faptul că a depus jurământul față de Constituția de la Weimar la 18 octombrie 1919 (ceea ce înseamnă că a supraviețuit cu succes restrângerii dramatice de personal pe care *Reichswehr*-ul a fost obligat să o efectueze), dar și faptul că a fost implicat în lupta împotriva rebelilor comuniști la Lindau, Münsterland și Westfalia. Unul dintre elementele biografice cheie pentru primii susținători ai național-socialismului era adesea participarea lor la activitățile semi-legale ale *Freikorps* (Corpurile Libere), care operau uneori în colaborare cu *Reichswehr*-ul. Dar Rommel a experimentat și colapsul, și începutul instabilității Republicii de la Weimar, iar fiind în cea mai mare parte a timpului în partea de vest, mai liniștită a țării, nu pare să fi luptat ca membru al *Freikorps* și nu a fost implicat în luptele din teritoriile de la granița estică a Germaniei. În ciuda acestui lucru, pare posibil să fi fost expus seriilor de clișee răspândite, legate de „înjunghierea pe la spate” și trădarea Imperiului German și a armatei sale de către evrei, comuniști și social-democrați.¹⁷

La 1 ianuarie 1921, ca parte a acordurilor conținute în Tratatul de la Versailles, procesul de reducere a armatei Republicii de la Weimar a fost finalizat. Din cei peste 100.000 de oameni, doar 4.000 erau ofițeri. Ceea ce însemna, practic, că cei mai competenți ofițeri de Stat-Major, cei care veneau din nobilime, cei cu cele mai bune conexiuni sociale și cei considerați eroi de război excepționali au fost cei care au reușit să treacă de selecție. Rommel a avut noroc deoarece în primul rând deținea cea mai înaltă distincție militară a Germaniei, *Pour le Mérite*, și, în al doilea rând, a câștigat experiență ca ofițer de Stat-Major în cadrul Cartierului General al Armatei Württemberg în 1918. Aceste